

MUHASEBE-FİNANS DÜNYASININ GELİŞEN DİLİ: XBRL¹

A. Bora ELÇİN

E. Maliye Başmüfettişi

Özet

Teknoloji ve bilgi-sistem uygulamalarındaki ilerlemeler, muhasebe ve finans alanında doğru ve güvenilir bilgiye duyulan ihtiyacın karşılanmasına yönelik XBRL'nin kullanıma sunulmasıyla kendisini göstermiştir. XBRL uygulamalarında, internet üzerinden bütün bilgisayarların anlayacağı ve kullanacağı standart dijital bir finansal raporlama, üstün bir bilgi paylaşımı ile gerçekleştirilmektedir. XBRL, kullanıcılarına finansal verilerin girişi, raporlanması ve oluşturulan raporların ihtiyaçlar doğrultusunda ilgili birimlere kolay, hızlı ve doğru bir şekilde iletilmesi konularında büyük kolaylıklar sağlamakta, aynı zamanda emek, zamandan ve maliyetlerden tasarruf imkânı da sunmaktadır. XBRL sadece şirketlere yönelik olarak değil, bankalar, borsalar, sigorta şirketleri, düzenleyici ve denetleyici kurumlarda da çalışmaların etkin, verimli ve tasarruflu bir şekilde, hızlı ve doğru sonuç almaya yönelik çözümler sunmaktadır. XBRL'nin dünya ölçeğinde kullanımı hızla yayılmakta olup bugün dünyada gelişmiş pek çok ülkede finansal raporlamanın XBRL formatında gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmakta ve bu yöndeki düzenlemelere destek verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: XBRL (Extensible Business Reporting Language – Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili), Finansal Raporlama, Şeffaflık, Denetim, e-defter

GİRİŞ

Son yıllarda etkisi güçlü bir şekilde hissedilen “Bilişim Çağı” sürecinde, teknolojik gelişmeler ve bilgi-sistem uygulamaları hayatın her alanında kendini göstermekte, yaşamı kolaylaştırmakla birlikte zaman ve emek tasarrufuna yönelik yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Yaşanan süreçte bilginin önemi daha çarpıcı bir şekilde keşfedilmiş, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak ve sahip olunan bilginin paylaşımına açılması ve paydaşların bilgiden haberdar edilmesi de önemli hale gelmiştir.

Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle dünya “Global Köy” olarak tanımlanmaya başlanmış, günün her saatinde finans piyasalarında işlem yapılır hale gelmiş, sermaye piyasalarının gelişmesi ve güçlenmesiyle doğru ve güvenilir finansal bilgilere ve finansal raporlara duyulan ihtiyaç daha da artmıştır.

¹ XBRL: Extensible Business Reporting Language- Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili

2000'li yılların başlangıcından itibaren finans ve denetim sektörlerinde yaşanan Enron, Worldcom, Tyco, Xerox ve Arthur Andersen gibi büyük skandallar sonrasında yatırımcıların piyasaya olan güveni sarsılmış, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak daha da önemli bir hale gelmiştir. Gerek yatırımcıların gerekse piyasaların doğru ve güvenilir bilgi arayışı içerisinde şirketlerin finansal verilerinde ve raporlarında şeffaflık talebi öne çıkmış, bu doğrultuda bilgiye ulaşım konusunda tüm talep unsurları içeren arayışlar başlamıştır.

Finansal şeffaflığın sağlanabilmesi, doğru ve güvenilir bilgiye en az maliyetle ulaşılabilmesi ve oluşturulan finansal veri ve raporların kolay bir şekilde ilgili birimlerle paylaşılabilmesi amacıyla -ilgi teknolojileri alanında son yıllarda yaşanan gelişmeler ile finans ve denetim konularında yaşanan skandallar da bir fırsat olarak kullanılarak- çeşitli devlet otoriteleri tarafından birçok uygulama başlatılmıştır. Bunlar arasında en ciddi sayılabilecek uygulamalardan bir tanesi, ABD Menkul Kıymetler Komisyonunun (U.S. Securities and Exchange Commission) başlatmış olduğu finansal tabloların oluşturulmasında XBRL(Extensible Business Reporting Language – Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili)'nin kullanılması olmuştur. XBRL ile tüm ilişkili bilgi kullanıcılarına yatırım kararlarının alınmasından, kredi derecelendirmesinin yapılmasına, denetim faaliyetlerinin yürütülmesinden, ilgili kişilerin bilgilendirilmesine kadar birçok alanda finansal şeffaflığı sağlayabilecek altyapının oluşturulması hedeflenmiştir.

Çalışmamız temel olarak XBRL'nin ortaya çıkış ve gelişimi ile kullanıcılarına sağladığı faydalar konularında bilgiler vermeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Çalışmamızın birinci bölümünde konunun kavramsal çerçevesinin oluşturulması adına XBRL'nin temel basamakları olarak kabul edilen HTML ve XML'nin başlangıç ve gelişimi ile tanımlamaları yapılacak, ikinci bölümde ise XBRL kullanım alanları ve faydalarına değinilecektir. Çalışmanın izleyen üçüncü bölümünde özellikli bazı XBRL kullanımları ve kullanıcıların XBRL'den sağladıkları faydalara yer verilecek, dördüncü ve son bölümde ise bir Türkiye XBRL uygulaması olarak geliştirilen e-defter konusu ana hatları ile açıklanacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve

Çalışmamızın başlangıcında, kavramların tanımlanması, kavramsal olarak konunun gelişiminin daha iyi anlaşılabilmesi ve değerlendirilebilmesi adına öncelikle bazı temel hususlara değinmek ve konunun kavramsal temelini oluşturmak gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda, bu bölümde öncelikle konunun temeli niteliğinde olan HTML (Hyper Text Markup Language - Zengin Metin İşaret Dili) ve XML (Extensible Markup Language - Genişletilebilir İşaretleme Dili) kodlama dilleri genel itibarıyla tanıtılacak, daha sonra ise XBRL (Extensible Business Markup Language – Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili) ile ilgili temel düzeyde bilgiler verilecektir. Çalışmamızın izleyen bölümlerinde ise XBRL ile ilgili detaylı değerlendirmeler yapılacaktır.

1.1. HTML (Hyper Text Markup Language - Zengin Metin İşaret Dili)

HTML, internette yayınlanan web sayfalarının hazırlanmasında ve internet üzerinden veri paylaşımı yapılmasında kullanılan en yaygın metin tabanlı standart bir veri kodlama dili olarak tanımlanmaktadır. HTML'nin doğuşu, 1980 yılında CERN'de görevli olan Tim Berners-Lee tarafından, CERN araştırmacılarının bilgilerini ve dokümanlarını birbirleriyle paylaşabilmeleri ihtiyacından kaynaklanmıştır.

HTML kodlarıyla kendi başına çalışan bir program yazılamamakta, ancak bu dili yorumlayabilen programlar aracılığıyla çalışabilen programlar yazılabilmektedir. Temel gereği yazı, görüntü, video gibi değişik verileri ve bunları içeren sayfaları birbirine basitçe bağlamak, buna ek olarak söz konusu sayfaların web tarayıcısı yazılımları tarafından düzgün olarak görüntülenmesi için gerekli kuralları belirlemektir.

HTML'nin en önemli özelliği; Mac, Windows, Unix gibi farklı bilgisayar işletim sistemlerinden bağımsız olarak verilerin sorunsuz bir biçimde paylaşılmasını sağlamasıdır. HTML kodları sayesinde internet üzerinde bulunan web sayfalarının hangi sunucu ve işletim sistemi üzerinden yayımlandığı veya hazırlandığı konusundan ve buna ek olarak hangi sistem kullanımıyla ulaşıldığından bağımsız olarak yayınlanan verilere ulaşılabilmektedir. HTML kodları, verilerin değişik bilgisayar sistemleri arasında paylaşılmasını sağlamaya yönelik olarak bir standart oluşturmakta ve bu verilerin kullanıcıların ekranlarında ne şekilde yansıtılacağını belirlemektedir.

HTML kodlama sisteminde hangi verinin ne anlama geldiği konusunda kavramsal bir tanımlama bulunmamaktadır. HTML ile hazırlanmış web sayfaları, bilgisayar açısından uzun ve sınıflandırılmamış bilgi bulduran veri yığını ve çok uzun bir harf dizisinden ibarettir. Dolayısıyla bilgiler üzerinde sadece metin düzeyinde işlem yapılabilmektedir. HTML kodlama sistemi ile hazırlanan bir doküman kullanıcılar tarafından okunduğunda verilerin anlamları kolaylıkla anlaşılmasına rağmen bir bilgisayar tarafından çözümlenememektedir. Bilgisayarlar aracılığıyla bu kodlama sisteminde hazırlanmış dokümanların değerlendirilme olanağı bulunmamakta, tüm veriler eş değerde bir karakter dizisi olarak algılanmaktadır. HTML ile hazırlanmış bir web sayfasında yer alan bilgilerin içeriği hakkında hiçbir bilgi bulunmaması, bilgilerin aranması ve bulunması açısından önemli sorunlar oluşturmaktadır. Bu nedenle bu kodlama sistemi ile hazırlanmış dokümanlar içerisinde bilgi aramak ve bulmak ve bu bilgileri kullanılabilir hale getirmek son derece zordur (YILDIZ, Ekim-2002).

1.2. XML (Extensible Markup Language – Genişletilebilir İşaretleme Dili)

XML, HTML'nin veri tanımlama ve işleme eksikliğini giderilmesine yönelik olarak, hem kullanıcılar hem de bilgi işlem sistemleri tarafından kolayca okunabilecek dokümanlar oluşturmaya yarayan, W3C (World Wide Web Consortium) tarafından 1998 yılında tanımlanmış bir standarttır. Bu özelliği ile veri saklamanın yanında farklı sistemler arasında veri alışverişi yapmaya yarayan ve verinin yapısal olarak da tanımlanabildiği bir ara format görevi de görmektedir.

Çok farklı tipteki verileri orijinal formatlarında tek bir havuzda tutabilen XML, bilgiye hızlı, kolay ve ortamdan bağımsız olarak erişebilme imkânı sunar. Günlük yaşantımızda kullanmakta olduğumuz verilerin %80'ini oluşturan ve "unstructured" olma özellikleri nedeniyle kendi buldukları medya dışında veri özelliklerini koruyamayan (elektronik tablo çıktıları, PDF dokümanları, ses, resim vb) farklı tipteki verilerin, herhangi bir

işleme gerek duymadan hiyerarşik bir yapıda kullanılabilmelerine olanak vermekte ve bu verilerin hızlı bir şekilde sorgulanabilmelerini sağlamaktadır. Öncelikle veri transferinin kolaylaşmasını ve verinin içerik bilgisiyle saklanabilmesini hedefleyen XML, içerik ve sunum bilgilerini birbirinden ayırır. Bu özelliği ile de HTML'den farklılaşır.

XML'nin en önemli özelliği, bir veri grubunun bilgisayarlar tarafından da okunup yapısal olarak çözümlenebilir olması, bu sayede veri sayfasında istenilen bilgiye güvenle ulaşılabilmesidir (YILDIZ, Ekim-2002). Bu özelliği ile XML ile hazırlanmış bir metin içindeki bilgiler anlamlarına göre alt parçalara ayrılabilmekte ve bu bilgilerden herhangi birisine ihtiyaç duyulduğunda istenen bilgiye ulaşılabilir.

XML'de kullanılan etiketler sektörler itibariyle farklılaştırılmıştır. Her sektör konsorsiyumlar halinde bir araya gelerek kendilerine uygun standart etiket listesi oluşturmakta, belirlenen etiketlerin listesi "taksonomi(taxonomy)" olarak adlandırılmaktadır. Habercilik için NewsXML, insan kaynakları için HRXML, işletmeler arası iletişim için ebXML bu taksonomilere örnek verilebilir. Bir XML dokümanı hazırlayan kişi bu taksonomi ile sınırlı olmayıp, kendi veri tanımlamaları için etiketler geliştirip kullanabilme imkânına sahiptir. Herhangi bir kişi kendi web tarayıcısıyla bu XML dokümanını okurken, bu özel tanımlı etiketleri de sorunsuz bir biçimde okuyup çözümlenebilmektedir. Tüm özel etiketler DTD (Document Type Definition Files - Doküman Tip Tanımlama dosyası) adı verilen bir başka ek dokümanda tanımlanıp yapılandırılmakta ve açıklanmaktadır (YILDIZ, Ekim-2002).

1990'lı yıllarda yaşanan üretim ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişimler ürün çeşitliliğini arttırmış, küreselleşmenin de etkisiyle firmalar uluslararası pazarlarda etkin birer aktör haline gelmiştir. Yaşanan bu gelişim süreci firmaların muhasebe ve finans işlemlerinin de çeşitlenmesi sonucunu doğurmuş, bilgi-sistem teknolojilerinden bu alanda da yararlanma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Finansal alanda bilgi-sistem teknolojilerinden kolaylık, şeffaflık ve doğruluk amaçlarının tesisine yönelik olarak Charles Hoffman 1998 yılında XML uygulamaları denemelerine başlamıştır. XML tabanlı finansal raporlamaya ilişkin ilk uygulama Amerika Sertifikalı Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA) tarafından gerçekleştirilmiş, Ağustos 1999 tarihinde XFRML (Extensible Financial Reporting Markup Language – Geliştirilebilir Finansal Raporlama İşaret Dili) Komitesi kurulmuş, Nisan 2000 tarihinde ismi değişerek XBRL (Extensible Business Reporting Language – Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili) adını almıştır (DOYMAZ, 2011).

1.3. XBRL (Extensible Business Reporting Language – Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili)

XBRL, işletmelerin belirli dönemler itibariyle hissedarlara, bankalara, düzenleyici ve denetleyici kurumlara ve diğer buna benzer ilişkide bulunduğu muhataplarına yönelik olarak oluşturması gereken finansal raporların hazırlandığı ve sunulduğu, uluslararası geçerliliği olan bir işaretleme dilidir. XBRL'nin amacı işletmelerin finansal bilgilerine yönelik kurumsal bilgi analizinin ve değişiminin belirli bir formatta daha güvenilir ve daha kolay bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktır (WALDT, 2004).

XBRL, XML tabanlı olarak çalışmakla birlikte işletmelerin finansal raporlama amaçlarına yönelik olarak geliştirilmiş özel bir uygulamadır. Finansal bilgilerin belirlenen standartlar çerçevesinde kolay bir şekilde oluşturulması, saklanması, istenilen formatta değiştirilmesi ve veri alışverişi yoluyla paylaşılması XBRL'nin temel

çalışma amacını oluşturmaktadır. İşletmeler, muhasebe işlemlerine ait kayıtları XBRL ortamında yapmaları sonrasında bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu gibi finansal tablolarını belirlenen standartlar çerçevesinde kolay ve esnek bir şekilde oluşturabilmektedir. Oluşturulan raporlar yazıcıdan çıkartılabilmekte, web ortamında yayınlayabilmekte, e-posta ile bir başka kullanıcıya gönderilebilmekte, hazırlanan finansal tablolar üzerinde kullanım amacı ve sunulacak birim itibarıyla istenilen formatta gerekli düzenleme ve değişiklikler kolaylıkla yapılabilmektedir.

XBRL kullanımı ile işletmelere ait finansal verilerin tanımlanabilmesi ve anlaşılabilirliği amacıyla veriler genel kabul görmüş etiketleme yapısı ile belirlenmektedir. Tüm veriler tekil olarak etiketlenerek finansal verinin dâhil olduğu grup belirlenmekte, etiketlenen finansal veriler ilgili kullanıcısının ihtiyaçları doğrultusunda analiz edilebilmekte ve işlenebilmektedir. Etiketler, aynı zamanda verilerin aranması ve süzülmesi uygulamalarına da imkân tanıdığından, kullanıcılara hem zaman hem de emek tasarrufu sağlamakta, istenilen veya aranan bilgiye esnek bir yapıda, kolay ve doğru bir şekilde ulaşılabilmektedir. Bir finansal tablo XBRL ile düzenleyici ve denetleyici kurumlar, yatırımcılar, analistler ve finansörler gibi ilgililerin talepleri doğrultusunda ve ihtiyaçlarına göre farklı formlara otomatik olarak dönüştürülebilmektedir. Örneğin, XBRL dokümanları internette yayımlandıktan sonra ilgili finansal bilgi kullanıcıları otomatik olarak buradan hangi grupta olursa olsun her bir kişisel bilgiye görsel olarak erişebilir (DOYMAZ, 2011).

XBRL'nin ilk kullanımları incelendiğinde, Temmuz 2000 tarihinde XBRL taksonomisinin ABD'de uygulandığı görülmektedir. Bu tarihte XBRL özellikle bankalar, sigorta şirketleri ve hizmet şirketleri için uygulanmıştır. 2002 yılında Microsoft, XBRL ile bilgi yayınlayan ilk teknoloji şirketi olmuştur. Temmuz 2002'de NASDAQ, Microsoft ve PriceWaterhouseCoopers yaptıkları anlaşma ile NASDAQ'a kayıtlı 21 şirketin beş yıllık finansal tablolarının XBRL ile sunulmasını sağlamışlardır. Mayıs 2004'de İngiltere, muhasebe ilkelerine uygun XBRL uygulamasını başlatmıştır. Ekim 2004'de OECD XBRL uygulamasının vergi tahsilatını artırma noktasında faydalı olacağını açıklamıştır. 2004 yılında SEC (U.S. Securities and Exchange Commission) ihtiyari olarak XBRL dosyalamasını ve yayınlanmasını önermiş, 2005 tarihinde ise bu uygulamayı başlatmıştır. Ayrıca Mart 2006 tarihi itibarıyla de aralarında Microsoft ve Pfizer gibi büyük işletmelerin de bulunduğu 17 işletmenin finansal tablolarını XBRL formatında interaktif bir şekilde raporlamalarına ilişkin olarak bir pilot uygulamayı da başlatmış bulunmaktadır (DOYMAZ, 2011).

2. XBRL Kullanım Alanları ve Faydaları

Günümüzde XBRL birçok kamu ve özel denetim kurumunun, borsaların, istatistik kurumlarının, bankaların ve şirketlerin finansal bilgilerini tanımlama, bilgi iletişimini sağlama ve bilgilerin saklanması yönelik standart bir dil olarak kullanılmaktadır (TORAMAN & ABDİOĞLU, 2008). XBRL kullanımı finansal raporlama alanında zorlama bir standardizasyon anlamına gelmemekte olup, bunun tersine farklı ülkelerde ve farklı sektörlerde uygulanan raporlamaların mevcut tüm yönlerini desteklemek üzere esnek bir yapıya sahiptir. XBRL'nin bu genişletilebilir ve esnek yapısı, tek tek işletme seviyesinde özellikle iş gereksinimlerini karşılamak üzere ayarlanabilir olduğu anlamına gelmektedir.

XBRL işletmelere finansal raporlama ve bu raporların analizi süreçlerinin her aşamasında önemli avantajlar sunmaktadır. Bu avantajlardan bazıları; finansal süreçlerde ve raporlamalarda otomasyonun sağlanması, zaman ve emek yönünden maliyet tasarrufunun sağlanması, verilerin daha güvenilir, daha hızlı ve daha doğru bir şekilde oluşturulması, oluşturulan finansal raporların analizinde bilgi ve karar verme kalitesinin süreçlerin kısaltılmasının da etkisiyle artırılması olarak sıralanabilir.

XBRL, finansal verileri hazırlayanlar ve kullananlar için genellikle manuel olarak uygulandığında zaman ve yüksek maliyet gerektiren finansal verilerin birleştirilmesi, karşılaştırılması ve yeniden oluşturulması süreçlerinin daha kolay, doğru ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sağlar. Finansal raporları hazırlayanlar ve finansal analistler, raporlar üzerinde çalışırken genellikle bilgi-sistem ortamlarında hazırlanmış yazılımlardan faydalanmakta ve uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Manuel uygulamalarda çok uzun sürelerde yapılan özellikli bir finansal verinin araştırılması ve değerlendirilmesi, XBRL uygulamasında çok kısa sürede gerçekleştirilebilmektedir.

Bilgi kullanıcılarının, XBRL ortamında hazırlanmış ve internette yayınlanmış finansal verilere ve tablolara online olarak ulaşabilmesi mümkün olacaktır. Bankacılık sektörü için finansal analiz programları geliştiren Moody's Risk Yönetimi Biriminde kıdemli danışman olarak görev yapan Brad SAEGESSER, bankaların finansal bilgi toplama ihtiyaçlarının büyük farklılıklar gösteriyor olmasına rağmen, verilerin toplanması ve girişinin yapılmasının müşteri başına yaklaşık 30 ile 45 dakika sürdüğünü, pek çok bankanın bu işleme her dört ayda bir gereksinim duyacağını tahmin ettiğini belirtmekte, XBRL'nin bankalar için kritik önem taşıma potansiyeline sahip olduğunu ifade etmektedir (DOYMAZ, 2011).

XBRL kullanımından sağlanan faydaları veri toplama-raporlama faaliyetleri ile veri kullanma-analiz faaliyetleri olarak iki ana başlık halinde ayırarak incelemek, uygulayıcılar ile kullanıcıların elde ettiği farklı faydaları değerlendirebilmek adına uygun olacağı düşünülmektedir.

2.1. Veri Toplama – Raporlama Faaliyetleri

XBRL kullanarak, şirketlerin finansal veri toplama ve finansal raporlama süreçlerini kurulacak bir otomasyon sistemi ile otomatik olarak yürütmek mümkündür. Bilgi kaynaklarına XBRL kullanarak yükseltilmiş olan Örneğin, XBRL kullanımı ile bilgi sistem kaynakları yükseltilmiş şirketlerde finansal veriler, şirketlerin farklı bölümlerinden ve kullanılan farklı muhasebe sistemlerinden ucuz, hızlı ve verimli bir şekilde birleştirilebilmektedir.

XBRL ile finansal veriler bir kez minimum çaba ile üretilmekte ve verilerin farklı alt kümeleri kullanılarak finansal raporlar istenilen formatta hazırlanabilmektedir. Örneğin bir şirketin finansa bölümü XBRL kullanımıyla; hızlı ve güvenilir iç yönetim raporları, yayınlamak amaçlı finansal tablolar, vergi ve diğer yasal başvurular için mali tabloların yanı sıra, kredi kuruluşları için kredi raporları oluşturabilir.

XBRL kullanımı sadece zaman alıcı ve hata yapmaya her zaman açık olan veri işleme süreçlerini otomatik hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda verilerin doğruluğunun yazılım tarafından kontrol edilmesini de sağlar.

XBRL uygulaması, küçük ölçekli işletmelere de aynen büyük ölçekli işletmelerde olduğu gibi finansal verilerinin toplanması, işlenmesi ve raporlanmasında hızlı ve doğru bir şekilde standartlaşma ve basitleştirme imkânı sunmaktadır.

2.2. Veri Kullanma – Analiz Faaliyetleri

XBRL uygulamaları, finansal verilerin değerlendirilme amaçlı kullanımı ve analizi faaliyetlerinde, zaman alıcı, masraflı ve hataya açık bir şekilde elektronik ortamda alınan verilerin yeniden veri girişlerinin yapılması ve düzenlenmesi süreçlerine yönelik olarak kolaylık sağlamakta ve doğru, kesin ve kontrollü net sonuç alınmasına imkân tanımaktadır.

XBRL ortamında elektronik olarak finansal verileri alan kullanıcılar, verilerin hata ve boşluklarını değerlendirebilmekte, verileri analiz ederek mevcut veriler içerisinde seçim yapabilmekte ve verileri yeniden kullanabilmek için analiz amaçları doğrultusunda düzenleyebilmektedir.

Finansal verileri kullananlar ve/veya analiz edenler, XBRL kullanımı ile büyük ölçüde analiz faaliyetleri sürecinde emek tasarrufu sağlamakta, verilerin seçimi ve karşılaştırılması işlemlerinde kolaylık sağlamakta, tüm bu kazanımların sonucunda analiz faaliyetleri basitleşmekte ve daha da derinlemesine yapılabilmektedir. Analiz faaliyetinin kolaylaşması, daha doğru ve derinlemesine analiz yapılabilmesine imkan tanınması, finansal analiz yaptırma ihtiyacında olan firmalara da maliyetlerden ve zamandan tasarruf ve kredi ilişkilerinde daha güvenilir bir pozisyon olarak yansımaktadır.

Bir diğer taraftan, kamu idarelerinde XBRL kullanımı, denetleme ve düzenleme faaliyetlerinin daha etkin ve daha hızlı bir şekilde yapılabilmesine olanak sağlamakta, çalışmaların doğruluğu ve kontrolü de daha sağlıklı bir yapıya kavuşmaktadır.

3. Özellikli Bazı XBRL Kullanımları

Önceki bölümlerde de açıklandığı üzere XBRL, gerek finansal verilerin sisteme girişinin yapılması suretiyle finansal raporların oluşturulmasında ve elektronik ortamda transferinde, gerek oluşturulan raporların ihtiyaç ve kullanım amaçları doğrultusunda düzenlenmesinde, gerekse finansal tabloların analiz ve denetimlerinde olmak üzere çok farklı ve geniş alanlı kullanımı olan bir uygulamadır. Çalışmamızın bu bölümünde, kullanıcılar çerçevesinden bakıldığında, bazı seçilen özellikli kullanıcıların XBRL'den sağladığı faydalara değinilecektir.

3.1. Şirketler ve XBRL²

Şirketler, faaliyet ve büyüklük farkına bakılmaksızın XBRL'yi kullanarak çok farklı faydalar elde edebilmektedir. XBRL kullanımı, finansal verilerin belirli standartlarda girilmesi ve raporlanması aşamalarında şirketlere öncelikle önemli maliyet tasarrufları sağlamakta, bir kez yapılacak olan veri girişleri sonrasında kolaylık, doğruluk ve güvenilirlik içeren esnek raporlama imkânı sunmaktadır. XBRL kullanımı ile şirketlerin sağladığı faydaların bazıları aşağıdaki şekilde ifade edilebilir.

² <http://www.xbrl.org/corporate-reporting>

- Finansal verileri ve raporları bir formatta hazırlayıp, bundan çok sayıda çıkış olarak maliyetleri azaltabilirler. Firmalar farklı kullanım amaçları ve farklı kurumlar tarafından değişik formatlarda istenilen finansal verilerin ve raporların oluşturulmasında, aynı bilgileri tekrar tekrar girmekten ve diğer manuel uygulamalar kurtulurlar.
- Finansal verileri ve verilerin analiz sonuçlarını birimler ve alt birimler arasında çok hızlı ve güvenilir bir biçimde birleştirebilirler.
- Finansal verilerin ve raporların kesinliğini ve güvenilirliğini arttırabilirler.
- Finansal verilerin toplanması, derlenmesi ve hazırlanması gibi zahmetli konulara zaman ayırmak yerine, verilerin analizi, uzun vadeli finansal planlama ve karar verme konularına odaklanabilirler.
- Yatırımcılarla iletişim konusunda çok daha etkin bir internet kullanımı oluşturabilirler. Firmalar iletişim alanında web sitelerinin kullanımının artmasına sağladıkları katkı dolayısıyla bundan fayda sağlarlar.
- Daha şeffaf ve kullanıcı odaklı bilgiyle, yatırımcı ilişkilerini geliştirirler.
- Düzenleyici ve denetleyici kurumlara yönelik raporlama süreçlerinin basitleşmesiyle maliyet tasarrufu sağlarlar.
- Bankalardan, düzenleyici ve denetleyici kurumlardan ve benzeri muhataplarından daha hızlı yanıt alırlar.
- Kullanımı çok zor ve maliyetli yazılımlardan kurtulurlar.

3.2. Düzenleyici Devlet Kurumları ve XBRL³

Farklı düzenleyici devlet kurumları ve diğer ilgili kurumların farklı amaçlar için şirketlerden finansal veri ve raporlama talepleri olabilmektedir. Düzenleyici devlet kurumları, XBRL'nin doğru, kolay, esnek raporlama uygulamasından etkin bir şekilde yararlanırlar. XBRL'nin bu özelliği nedeniyle düzenleyici otoritelerin sağladığı faydalar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir.

- Finansal veriler ve raporlar yeniden yazmaya, formatlamaya ya da dönüştürmeye emek harcamadan, farklı kullanım amaçları çerçevesinde otomatik olarak elde edebilirler.
- Rutin işlerin standartlaşması yoluyla maliyetler önemli ölçüde azaltılır.
- Dosyalamadaki veri ve belgelere ilişkin eksiklik ve uyumsuzluklar nedeniyle ortaya çıkabilecek problemler otomatik ve hızlı bir biçimde belirlenir, dosyalama ve arşivlemelerde etkinlik ve maliyet tasarrufu sağlar.
- Finansal veriler ve raporlar çok daha hızlı, güvenilir ve etkin bir biçimde analiz edilir ve karşılaştırılır.
- Denetime tabi şirketlerin faaliyetleri ve verileri çok daha hızlı bir biçimde denetlenir ve yargıya ulaşılır.
- Finansal verilere ve raporlara ilişkin bilgi karmaşası yerine analiz ve karar verme konularına daha fazla odaklanma imkânı sunar.
- Muhataplarına daha hızlı ve özenli cevap verme imkânı sağlar.

3.3. Borsa Kurumları ve XBRL⁴

³ <http://www.xbrl.org/regulators-and-government>

Finansal verilerin ve raporların analiz amaçlı en yoğun kullanım yerlerinden birisi borsalardır. Borsa kurumları şirketlerin faaliyet alanları ve büyüklükleri ile bağlı olarak çok farklı çeşitlilik ve formatta finansal veri ve raporlar kullanmaktadır. Borsa kurumları XBRL kullanarak şu şeklide fayda edebilmektedir.

- Halka açık firmaların finansal verilerini ve raporlarını daha hızlı, güvenli ve ayrıntılı bir biçimde istedikleri formatlarda elde ederler.
- Bireysel yatırımcılara ya da fonlara sundukları finansal verinin ve raporların doğruluk değerini ve ayrıntılarını arttırabilirler.
- Piyasadaki finansal verilerin şeffaflığını ve sağlamlığını arttırırlar.

3.4. Yatırım Analistleri ve XBRL⁵

Yatırım analistleri, şirketlerin kredi ve yatırım durumlarına ilişkin olarak en yoğun finansal veri ve rapor değerlendirmelerinde bulunan bir diğer uygulayıcı grubudur. Yatırım analistlerinin yaptıkları değerlendirmelerin doğruluğu ve güvenilirliği, doğrudan başvuruda bulunan şirketlerin finansal verilerinin de raporlarının doğruluğu ile bağlantılıdır. Yatırım ve kredi başvurularından bir diğer önemli husus ise zaman maliyetidir. Başvuruların mümkün olan en kısa süre içerisinde ve doğru bir şekilde analiz edilmesi ve sonuçlanması gerekmektedir. Kredi ve yatırım analizi yapanların XBRL kullanarak sağlayacağı faydalar aşağıdaki başlıklar itibariyle sıralanabilir.

- Şirketlere ilişkin finansal verilerin ve raporların şeffaf, anlaşılır ve tutarlı bir biçimde alınmasını sağlar.
- Başvuruda bulunan şirkete ve aynı durumda olan diğer şirketlere ilişkin çok daha geniş ve daha detaylı veriye ulaşma ve karşılaştırma imkânı kazanırlar.
- Finansal verilerin ve raporların karşılaştırma ve analizi için çok daha gelişmiş yazılımları kullanma imkânı sağlarlar.
- Başvuruda bulunan şirkete ait daha somut verileri edinmede etkinlik kazanırlar
- Değişik sektörlerdeki farklı şirketlerden karşılaştırma yapmak üzere çok daha hızlı bir şekilde veri seçebilirler.

3.5. Finansal Bilgi Sağlayıcılar ve XBRL⁶

Finansal bilgi sağlayıcı şirketler, kendilerinden bilgi talep eden müşterilerine yönelik olarak piyasaları, sektörleri ve faaliyetteki şirketleri izleyerek, istenilen piyasa, sektör ve/veya şirketler hakkında finansal veriler toplamakta, yatırım amaçlı analizler yapmaktadır. Finansal bilgi sağlayan şirketler XBRL kullanarak şu şekilde faydalar sağlayabilirler.

- Şirket finansal verilerine ve raporlarına standartlaştırılmış bir formatta ulaşabilirler.
- Finansal veri gruplarına otomatik bir biçimde ulaşma yoluyla maliyet tasarrufu sağlarlar.
- Standart bir finansal veri ve rapor elde etmek için kullanılan emek ve zamanı analiz konusuna odaklanarak daha etkin bir şekilde kullanabilirler

⁴ <http://www.xbrl.org/stock-exchanges>

⁵ <http://www.xbrl.org/investment-analysts>

⁶ <http://www.xbrl.org/financial-data-providers>

- Şirket performansı hakkında daha hızlı, doğru, güvenilir ve detaylı bilgi edinebilirler.
- Daha zengin ve kullanışlı finansal ürünleri üretebilirler ve müşterilerine sunabilirler.

3.6. Bankalar ve XBRL⁷

Bankalar finansal piyasalarda analize dayalı faaliyet gösteren bir diğer önemli aktör konumundadır. Bankalar günlük olarak gerek finansal piyasalarda gerekse reel sektördeki faaliyetlere ilişkin finansal verileri analiz ederek müşterilerine ve başvuranlara yönelik finansal değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bankaların XBRL kullanarak sağlayacağı faydalar aşağıdaki başlıklar itibarıyla belirtilebilir.

- Standart hale getirilmiş raporlamalar yoluyla piyasalar ve sektörler hakkında hızlı ve güvenilir veri elde ederler.
- Finansal verileri işleme süreçlerinde maliyetleri azaltabilirler.
- Finansal verileri ve raporları çok daha güvenilir, etkin ve doğru bir biçimde hem karşılaştırma yapmak hem de analiz etmek için edinebilirler.
- Finansal performansı etkin ve hızlı bir biçimde takip edebilirler.
- Karar verme sürecinde daha etkin ve güvenli olurlar ve müşterilerine daha hızlı bir şekilde geri dönebilirler.

3.7. Muhasebeci-Mali Müşavirler ve XBRL⁸

Şirketlerin muhasebe ve finans bölümleri, finansal verilerin doğru, hızlı ve güvenilir bir şekilde üretilmesinin sağlanmasında ve raporlamalarının kendilerinden talep edilen ihtiyaçlar doğrultusunda ve zamanında oluşturulmasında Muhasebeciler ve Mali Müşavirler birincil aktörlerdir. Muhasebe ve finans bölümlerinde şirketlere ait oluşturulan finansal verilerin birbiri ile tutarlı, gerçek durumu yansıtır, hatasız ve kullanım amacına uygun olması öncelikli unsurlardır. Bu çerçevede muhasebeciler ve mali müşavirlerin XBRL kullanarak ulaşacağı faydalar şu şekilde belirlenebilir.

- Şirketin finansal performansı hakkında hızlı ve güvenilir veri üretebilirler ve eşzamanlı olarak bunları kayıt altına alma ve raporlama imkânına kavuşabilirler.
- Finansal verileri ve raporları analiz etme ve yorumlama konusunda daha etkin olmak suretiyle emek ve maliyet tasarrufu sağlarlar.
- Finansal veri üretimine ilişkin süreçleri sadeleştirerek, standartlaştırabilirler.
- XBRL yazılımının sağlayacağı araçlar ve ek imkânlar sayesinde kullanım etkinliğini ve hızını arttırabilirler.
- Finansal verilerin paylaşımı, kullanımı, raporlanması ve sunulması konusunda bir eşzamanlılık sağlayabilirler.
- Bilgi girişlerinin bir kez yapılması suretiyle emek ve zamandan tasarruf sağlayabilirler, yeniden bilgi girişlerinin yapılması gerekliliğini ortadan kaldırarak finansal verilerin ve raporların üretilmesinde hatalı bilgi girişi riskini ortadan kaldırabilirler.

3.8. Vergi Denetimi ve XBRL⁹

⁷ <http://www.xbrl.org/banks>

⁸ <http://www.xbrl.org/accountants>

Vergi denetiminde en önemli hususlardan birisi güvenilir, doğru, gerçek duruma uygun ve tutarlı finansal verilere ve raporlara sahip olunmasıdır. Denetlenecek şirketin finansal verilerine ve raporlarına en hızlı ve doğru bir şekilde ulaşmak denetim etkinliğini ve verimliliğini arttıran unsurlardandır. Elektronik ortamda elde edilebilecek ve esnek bir şekilde analiz yapılmasına olanak sağlayacak şirket verileri denetimin süresi ve etkinliği açısından önem taşımaktadır. Vergi denetimlerinde inceleme elemanlarınca XBRL'nin kullanımı ile birlikte sağlanabilecek başlıca faydaları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Bilgisayar destekli denetim tekniklerinin kullanılabilmesine, elde edilen finansal veriler üzerinde bilgisayar ortamında esnek bir şekilde çalışılmasına imkân sağlar.
- Denetim sonucunda daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabilmesini ve hatalı veri girişlerinin önlenmesini sağlar.
- İhtiyaç duyulan finansal verilerin ve raporların elde edilmesine yönelik zaman kaybı önlenir, doğru ve tutarlı finansal verilere ulaşılmasını sağlar.
- Denetim kanıtlarının daha hızlı ve güvenilir bir şekilde oluşturulmasını sağlar.
- Denetimlerde etkinlik ve verimliliğe ulaşılmasını, denetimlerin daha kısa sürede tamamlanabilmesini ve iş yükünün azalmasını sağlar.
- Denetimde karar verme hızının arttırır, zaman ve emek tasarrufu sağlar.
- Cari denetimin yapılabilmesine olanak tanır.
- Kayıt dışı ekonominin önlenmesine imkân sağlar.
- Muhasebe usulsüzlüklerinin tespit edilmesini kolaylaştırır.

4. Bir Türkiye XBRL Uygulaması: E-Defter

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından ortak olarak yayımlanan 1 Sıra Numaralı Elektronik Defter Genel Tebliği¹⁰ ile elektronik defter (e-defter) uygulaması 01.01.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

E-Defter, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince tutulması zorunlu olan defterlerin belirlenen format ve standartlara uygun biçimde elektronik dosya biçiminde hazırlanması, bastırılmaksızın kaydedilmesi, değişmezliğinin, bütünlüğünün ve kaynağının doğruluğunun garanti altına alınması ve ilgililer nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesine imkân tanımayı hedefleyen hukuki ve teknik düzenlemeler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

Belirtilen standartlara uygun olarak hazırlanan elektronik defterlerin değişmezliğinin, kaynağının ve bütünlüğünün sağlanmasında gerçek kişiler için güvenli elektronik imza veya tüzel kişiler için mali mühür kullanılması esası belirlenmiştir. Ayrıca imza veya mühür değerinin Elektronik Defter Uygulaması üzerinden bildirim suretiyle, söz konusu defterin ilgili tüm taraflar nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesinin sağlanacağı düzenlenmiştir.

⁹ TORAMAN, C., & ABDİOĞLU, H. (2008). Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili (GİRD) ve Gelir İdaresince Kullanımı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 79-109.

¹⁰ 13 Aralık 2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Defterlerin elektronik ortamda hazırlanması için XBRL uygulaması esas alınmıştır. XBRL'nin nasıl çalışacağını gösteren teknik tanımlamalar, XBRL International tarafından geliştirilen ve yayınlanan spesifikasyonlar ile yapılmaktadır. İki temel spesifikasyon mevcuttur.

- XBRL- FR (Financial Reporting – Finansal Raporlama)
- XBRL- GL (Global Ledger – Global Defter)

XBRL-FR finansal bilgi kullanıcıların raporlama mekanizmasında tüm finansal bilgileri işaretleyerek finansal raporları standart ve anlaşılır hale getirerek, raporların analiz edilebilmesini, transfer edilebilmesini ve karşılaştırılabilmesini sağlamaktadır.

XBRL-GL muhasebe işlemlerini tanımlamakta, farklı muhasebe sistemlerinin kayıtlarını tek bir standartta hazırlanmasını sağlayarak veri aktarımını kolaylaştırmakta, finansal raporların dayanağını oluşturan muhasebe kayıtlarını şeffaf, kolay anlaşılır ve analiz yapılabilir hale getirmektedir.

Ülkemizde muhasebe uygulamaları kapsamında üretilen kayıtların elektronik ortamda saklanması ve sunulmasında standart bir format kullanılmamaktadır. Yapılandırılmamış formatlardaki verilerin analiz edilebilmesi için farklı kullanıcılar tarafından bu verilerin tekrar yazılması ihtiyacı bulunmaktadır. Finansal verilerin farklı formatlara dönüşebilecek şekilde üretimine izin vererek verilerin tekrar girilmesi gereğini ortadan kaldırdığı ve farklı sistemler tarafından hazırlanan verileri standart hale getirerek birleştirilebilir ve taşınabilir olmasını sağladığından yevmiye defteri ve büyük defterin elektronik ortamda hazırlanması, muhafazası ve ibrazı için XBRL-GL taksonomisinin kullanılması uygun görülmüştür.

XBRL-GL Taksonomisi bir kuruluşa ilişkin mali ve işletme bilgilerinin etkin biçimde kullanımını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. XBRL-GL farklı muhasebe sistemlerinin ve uygulamalarının bir araya getirilmesine, analizine ve maliyet etkin bir şekilde kullanımına izin vermektedir.

XBRL-GL bir hesap planının içerisindeki, yevmiye kayıtlarının veya tarih sıralamasına göre muamelelerin mali ya da mali olmayan her bilginin gösterilmesine olanak tanımaktadır. Bilgileri bir araya getirmek için standartlaştırılmış bir hesap planına ihtiyaç duymamakta, her türlü muhasebe bilgisini geliştirdiği evrensel etiketleme sistemi aracılığı ile tanınır ve taşınır hale getirmektedir (T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 2011).

1 Sıra Numaralı Elektronik Defter Genel Tebliği düzenlemesi gereğince yevmiye defteri ve büyük defterin, XBRL-GL e-defter format ve standartlarına göre hazırlanması gerekmektedir. Bu standartlar, defterler kayıtlarının içeriği ve standartlarını belirlemektedir. Genel Tebliğ düzenlemelerine göre söz konusu standartlara uygun olarak oluşturulan dosyaların e-defter olarak kabul edilebilmesi için mali mühür ile mühürlenmesi ya da güvenli elektronik imza ile imzalanması ve e-Defter Uygulaması aracılığı ile beratının alınması gerekmektedir.

SONUÇ

Bilgi-sistem teknolojilerinin gelişimi her alanda daha verimli çalışmalara olanak sağlamaktadır. Mümkün olan en az manuel müdahaleler ile gerçekleştirilen süreçlerde hata riskleri azaltılmakta, etkin çalışmaların gerçekleşmesi ve doğru sonuçların alınabilmesi sağlanmaktadır. Geliştirilen önceden belirlenmiş standartlar çerçevesinde kurgulanan işlem akış süreçleri ile maliyetlerin düşürülmesini sağlamakta, başat uygulamaların yürütülmesinin yanı sıra analiz ve değerlendirmeler gibi diğer alanlara da odaklanılmasını sağlayan zaman ve imkân yaratılmış olmaktadır. XBRL uygulamaları şirketlerin finansal verilerinin oluşturulması ve raporlanmasına yönelik olarak geliştirilmiş uluslararası standartlara dayanan yeni bir dil olarak değerlendirilmektedir.

Finansal verilerin üretilmesi ve raporlanması süreçlerinde XBRL kullanımıyla finansal verilerin saklanması, analizi ve paylaşılması kolaylaşmakta, emek ve zaman tasarrufu sağlanmakta, finansal raporların daha az maliyetle hazırlanması mümkün hale gelmektedir

XBRL uygulaması ile bir kez bilgi girişi yapılan finansal verilerin daha sonraki raporlama, düzenleyici kuruluşlar tarafından bilgi istenilmesi veya denetim süreçlerinde verilerin tekrar sisteme girilmesi ihtiyacı ortadan kalkmaktadır. Farklı ihtiyaçlar nedeniyle tekraren veri girişlerinin yapılmasına ihtiyaç bulunmadığından, bilgi girişine yönelik hataların riskleri de ortadan kaldırmaktadır. Bilgi girişlerinin sınırlanması hataları azalttığından finansal verilere ve raporlara olan güvenilirlik artmakta, verilerin ve raporların doğruluk ve şeffaflık etkisi de aynı şekilde yükselmektedir.

XBRL kullanımı ile önceden belirlenmiş formatlarda veri girişi ve raporlama süreçleri yoluyla finansal işlemlerde standartlaşma sağlanmakta, şirketlerin muhasebe ve finans bölümlerinde daha etkin ve verimli bir çalışmaya imkân sağlamaktadır.

XBRL'nin düzenleme ve denetim süreçlerinde kullanımı, bu faaliyetlerdeki etkinliği ve çalışmaların verimini arttırmaktadır. Önceden belirlenmiş formatlarda hazırlanan finansal veriler ve raporlar, XBRL'nin esnek veri analizi yeteneği ve doğru, güvenilir, gerçek duruma uygun veri sunması ve kolay paylaşılabilir olması sayesinde denetim faaliyetlerinin zaman ve emek açısından daha tasarruflu gerçekleştirilmesine ve etkin, hızlı, güvenilir ve doğru sonuç veren daha fazla denetime olanak sağlamaktadır.

Bugün dünyada gelişmiş pek çok ülkede şirketler, bankalar, finans kurumları, düzenleyici otoriteler ve denetim birimleri finansal veri üretiminin ve raporlamalarının XBRL formatında gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmakta ve bu yöndeki düzenlemelere destek vermektedir. Yakın bir gelecekte, muhasebe ve finans ile ilgili tüm taraflar arasında küresel bir ortak dil halini alacak olan XBRL'nin, Türkiye'de de gerek mükellefler gerekse mükelleflerin bu alanda ilişkili olduğu birimler tarafından son derece yaygın bir şekilde kullanılması beklenmektedir.

Kaynakça

- XBRL. (2012). Şubat 15, 2012 tarihinde Benefits and Uses: <http://www.xbrl.org/benefits-and-uses> adresinden alındı
- XBRL. (2012). Şubat 5, 2012 tarihinde How XBRL Works?: <http://www.xbrl.org/how-xbrl-works-1> adresinden alındı
- XBRL. (2012). Şubat 15, 2012 tarihinde XBRL and Business- Benefits and Uses for Business: <http://www.xbrl.org/xbrl-and-business> adresinden alındı
- COFFIN, Z. (2003). The Top Ten Effects of XBRL: The Future of Internet Reporting. N. HANNON, & Z. COFFIN içinde, *Introducing XBRL: Decision Making In A Digital Economy*. New Jersey, U.S.: Prentice Hall.
- COHEN, E. E. (2006). Interactive Data and Tax Executive: Why Tax Standards Setters Are Paying Attention to XBRL. *Tax Executive*, 196-205.
- DOYMAZ, M. (2011, Mayıs 13). *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamasının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*. Şubat 15, 2011 tarihinde Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: <http://sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/tez/1601/> adresinden alındı
- FEDOROWICZ, J. (2003). Integrating XBRL Into The Accounting Curriculum. *The Review of Business Information Systems*.
- HARDING, W., & ZAROWIN, S. (2000, Ağustos). *Finally, Business Talks the Same Language-XBRL Will Make Business Data Easier to Access*. Şubat 4, 2012 tarihinde Journal of Accountancy: <http://www.journalofaccountancy.com/issues/2000/Aug/FinallyBusinessTalksTheSameLanguage.htm> adresinden alındı
- T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı. (2011). *E-Defter XBRL GL (Genel Açıklamalar)*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı.
- TORAMAN, C., & ABDİOĞLU, H. (2008). Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili (GİRD) ve Gelir İdaresince Kullanımı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 79-109.
- WALDT, D. (2004, Mart 10). *XBRL: The Language of Finance and Accounting*. Şubat 15, 2012 tarihinde XML.com: <http://www.xml.com/pub/a/2004/03/10/xbrl.html> adresinden alındı
- YILDIZ, B. (Ekim-2002). XBRL:21. Yüzyılın Finansal Raporlama Dili. *Vergi Dünyası*.